

Előfizetési ár:

Egy évre — — 4 forint.
Fél évre — — 2 forint.
3 hóra — — 1 forint.
1 hóra — — 40 krajc.

Szerkesztőség

és kiadóhivatal a „Csongrád” könyvnyomdájában, (Grünwald Ferenc-féle ház), hova a kéziratok és előfizetési pénzek is küldendők.

CSONGRÁD

TÁRSADALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

Hirdetési díjak:

Egy hasábos sor egyszeri beiktatása 10 kr., két hasábos 20 kr., három hasábos 30 kr. Legalább háromszori közlésnél a fele díj számítatik. Bélyegdíj külön 30 kr.

Nyilttérben.

minden egyes sor 20 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Kéziratok visszaszadására nem vállalkozik a szerkesztőség.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Felelős szerkesztő:

DR. CSONGRÁDI GÁBOR.

EGYES SZÁM ÁRA IO KRAJJCZÁR

Belviz ügyünk.

II.

Ott yevén föl fejtegetésünk fonalát, hol azt előző cikkünkben elhagytuk, azon kérdés megvitatása képezi jelen cikkünk tárgyát, hogy az előző cikkünkben kifejtettek, s a fenálló tételes törvények mellett indokolt, s valószínű, hogy az u. n. belvizeknek a Tisza vizállásától független levezetésére társulat fog alakulni?

Hogy azonban e kérdésre alaposan felelhessünk, mindenekelőtt tudnunk kell:

a) hogy mibe kerülne a belvizek levezetésére szolgáló csatorna?

b) hogy milyen nagy s milyen értékű azon terület, melynek birtokosai a csatorna létesítését s az évenkénti fenntartási és az igazgatási költségek viselésére kötelezhetők lennének?

Fejtegetésünket azon felvételekre, csatornák, tervek s költségelőirányzatokra fektetjük, melyeket az 1879-ik és 1881-ik évben tapasztalt belviz bajok folytán, mikor I. és ugyanaz előbbi évben a csongrádi birtokosok, az utóbbi évben pedig maga az akkori közmunka és közlekedésügyi miniszter volt kénytelen a belvizek további lefolyását Csongrád város határán elzárni, a nagy m. kir. közm. és közl.ügyi miniszter ur, saját szakközegei által készítettet.

Az 1879-ik és 1881-ik évi belvizbajok hatása alatt Válcay Imre kir. főmérnök a páka-ujfaluai csatorna tervét készítette el, mely azonban csupán a pákai és ujfaluai vizeket vezette volna le a „Takács” rébte; a miniszter ur azonban ezt a tervet részint azért mivel ezen belvizeknek csak 2,5-e nyelhetett volna lefolyást, részint azért, mivel egy oly területre vezette volna le a belvizeket, mely előre láthatólag mentesíteni fog véglegesen elutasította s újabb tervek készítését rendelte el.

Ezen rendelkezés folytán készült azon három terv, melyről az alábbiakban lesz szó.

Az első, a Vidre-éri nyílt csatorna ezen tervezet szerint a „Vidre” s „Csukás-ér” partjai oly magosságú tölésekkel látatnának el, hogy azok között a belviz a legmagasabb árviz mellett is lefolyhatna a Tiszába.

A második terv szerint a Vidreér legalsó szakasza, a kis vidrének betorkolásától a 84. számú átmetszés alsóvégeig terjedő új csatornával helyettesítenék, melyen szintén magas tölések közt folyana le a belviz.

Az harmadik csatornát u. n. magas parti nyílt csatorna képezi, mely Kisszállásán a Bagi majortól kiindulva s a terület legmagasabb részein haladva a csongrádi szőlőkön keresztül vezetné le a belvizeket a Tiszába.

A I. és II. csatornánál a meder partján tervezett tölések jóformán a határnál kezdődnének, magosságuk 1—4 mtr között váltakoznék.

Az I. terv szerinti Vidre éri nyílt csatorna létesítésének költségei 347,660 frtban, a II. terv szerinti u. n. mély parti csatorna építési költségei 480,548 frtba —, s a III. terv szerinti magas parti csatorna építési költségei 127,334 frtba mutatattak ki.

A kimutatott költségekben azonban csak a földmunkák, — kisajátítás és a dűlőutakra tervezett hidak költségei szerepelnek. Mi tehát azt hisszük, hogy bármelyik terv kivitele is, többé — különösen a magas parti csatorna kiépítése körül-belül kétszer annyiba kerülne, mint amennyire tervezve van. — Mert ezen csatorna, nemcsak a „Tisza” közvetlen közeliben a szőlők közt, hanem a határ részében homok talajon vitetvén keresztül, a csatorna árknak kikövezése sem lenne mellőzhető.

A belvizcsatorna építési költségeivel nagyjában tisztában levén, annak a vizgálatára térhetünk át, hogy mennyi azon terület, melyre az építési és évenkénti költségek hárulnának?

Az a terület, mely az 1-ső és 2-ik terv szerinti költségeket viselné 1883. évben, tehát a vízjogi törvény keletkezése előtt 3 évvel 15,886 holdban mutatattott ki. Ezen összegben Csongrád városa 6825 a felgyevi uradalom 1657, — Pusztá Ujfalu 2736, — Pusztá Kisszállás 768, — Félégyház és Kecskemét 1914, — és Pusztá Páka 2016 holddal szerepel.

Hogy azonban ezen kimutatás mennyire tulzott, azt a Csongrádra vonatkozó tételből tudjuk. A vízjogi törvény végrehajtása tárgyában kibocsájtott A. R. rendelet 76 §-a szerint ugyanis a belvizcsatorna ártérbe csak is a tényleg viz alatt álló és azon területek vonhatók be, melyek a nedvesség miatt rendes művelésre, vagy épen nem, vagy csak kivételesen alkalmasak. Eszerint tehát az ártér jóformán a „Vidre” és „Gátér” medrére lévén szorítva Csongrád városa határában nem 6825 holdról, hanem talán csak száz és néhány hold ártérről lehet szó. S ha a többi községeknél is hasonló tévedések fordulnak elő, az esetben meglehetősen kevésre olvadt le az ártérbe bevontható terület mennyisége.

De ha — a mi, egyenlő elvek alapján törtévéen a felvételek, ugyszólván lehetetlen — a többi községek is pusztákra vonatkozólag helyesek volnának és a kimutatás tételei, még az esetben is nagyon kevés lenne az ártér, mivel a kimutatott 15,886 holdból a csongrádi 6825 hold mindenestre levonatnék, mert az ártérbe eső birtokosok a belviz kártételeitől, a fokozatos elzárás útján is megoltalmaztatván magukat: nem kötelezhetők arra, hogy egy, az árteren kívül álló belvizlevezető társulat kötelekébe lépjenek s annak költségeihez járuljanak.

De még azért sem lennének a csongrádi birtokosok a belviz csatorna költségeihez való járulásra kötelezhetők, mivel a tervezett csatornák a csongrádi határbeli

belvizeket nem vezetnék le. A 3-ik terv szerinti csatorna nem, mert ez a csongrádi határbeli „Csukás-ér” épen nem a „Vidre-ér” pedig alig érintené. Az 1-ső és 2-ik terv szerinti csatorna pedig azért nem vezetné le a határbeli belvizeket, mert ezen tervek szerint a „Vidre” és „Csukás-ér” a csongrádi határban gátak, s pedig többnyire 2—3—4 méter magas gátak közé lenne fogva, ezen gátak s az azok közt, a földszinénél sokkal magasabban álló belviz, a körül-belül 7000 hold lejtős területen képződő belvizeknek a mederbe való lefolyását nemcsak lehetlenné tennék; hanem ezen belvizek, a tölések átszivárgó vizeivel jelentékeny területeket juttatnának víz alá, és pedig oly területeket, melyek a belviz fokozatos elzárása útján, a belviz kártételeitől mentesek.

Ha tehát a kimutatott 15,886 holdból a csongrádi és felgyevi 8452 holdat levonják s így fenmaradt 7434 holdból, az A. R. 76 §-sa szerint oda nem tartozó mennyiséget leütjük vajmi kevésre szugorodik össze a költségekkel terelhető ártér. — Hogy pedig azon szikes, vagy lapályos s jórésben alig használható területek holdja, melyek szóban forognak 100—200 frt építési s azonkívül az évenkénti költséget meg nem érdemli, a fölött nincs, nem is lehet véleménykülönbség.

A belviz levezetési társulat alakulása s csatorna létesítése, tehát már csak a fentebb kitüntetett okoknál fogva is határozottan lehetetlen.

Csongrád, augusztus 31. 1890.

A f. évi augusztus hó 18—23-ik napja közt lefolyt napokat Budapesten leginkább a tanári és tanítói gyűlések foglalták el s töltötték ki.

Az eszme, a cél, mely a tanférfiakat az egész országból Budapestre összehozta: a magyar nemzet kulturai haladásának előmozdítása.

Ez eszme, e cél, méltán foglalhatott helyet, a mult héten, harmadik társul, dicsőségesen uralkodó királyunk I. Ferencz József születés napja és a magyar nemzet 1-ső királya: Szent István ünnepe mellett. Mert ma már általánossá, köztudattá kezd válni az az igazság, hogy a jövőben még sokkal inkább, mint a jelenben a kultura, a szellemi képzettség biztosítja a népek sorsát. Ezért üdvözöljük mi oly élénk örömmel, a sentsirt napokon Budapest-n tartott tanári s illetve tanítói tanácskozásokat.

Meg kell azonban jegyeznünk e tömeges tanácskozásokra vonatkozólag, hogy kissé sok is volt egyszerre a jóból, mivel épen tömegességüknél fogva a szakférfiakon kívül csak igen kevesen kísérhették kellő figyelemmel, ezen a népnevelés nézve annyira fontos tanácskozásokat. Már pedig, hogy a népnevelés ügye az annyira kívánatos magaslatra emelkedjék, arra a társa-

dalom öntudatos közreműködése is mulhatlanul szükséges. Ugy de a társadalom zömét arra, hogy a népnevelés fontosságát egész horderejében belássa s hogy annak nemzetfentartó fontosságát belátva, annak önkéntes és öntudatos támogatására hajlandóvá legyen, ugyszólván nevelni kell. Erre azonban az, hogy egyszerre a tárgyaknak oly nagy tömege tétetik tanácskozás tárgyává, nem alkalmas eszköz.

Es most térjünk át az említett tanítói tanácskozásokra.

A tanítóképző intézeti tanárok országos egyesülete f. hó 18-án és 19-én tartotta közgyűlését az akadémia kis termében, a tagok rendkívüli nagy számának részvétele mellett. — A közgyűlés tárgyát: a tanterv módosítása, a gyakorló iskola és a gyakorlati kiképzés, a tanító képesítő vizsgálatok és a felvételi vizsgálatok kérdése képezte.

E gyűlésre a kultuszminiszterium képviseletében Lévy Ferenc min. osztálytanácsos jelent meg. A nagy számmal megjelent tagok sorában ott voltak többek között: Tóth József pestmegyei, Festetich Bennó gr. fehérmegyei, Sebesztha Károly nyitrai megyei, Deák Lajos marosmegyei tanfelügyelők, Szatmári György orsz. képviselő, Bokor József egyet. tanár. A szép nem is képviselve volt néhány taggal, köztük Lázár Gyuláné a kolozsvári felsőbb leányiskola igazgató nője.

A gyűlésre kitézött tárgyak feletti tanácskozás, az egyet. tanácsközlőinek megválasztása és az indítványok letárgyalása, mint már említünk két napot vett igénybe.

Ugyancsak augusztus 19-én a református tanítók is orsz. gyűlést tartottak, s ezen gyűlésen egy a zsinathoz felterjesztendő emlékiratot fogadtak el, melyben a többi közt a népiskolák számára egységes tanterv behozatalát, s a református tanítóság mostani anyagi helyzetének javítását, és a tanítóknak az egyházi önkormányzatba való képviseltetésüket sürgetik.

Augusztus 21—23-ik napján tartott meg a magyarországi tanítók IV. egyetemes gyűlése a vigadó nagytermében. — E gyűlésen, — a cultuszminiszteriumot Kárfi Titus min. tanácsos képviselte, körülbelül 800 tanító vett részt. A notabilitások közt ott láttuk Gerlóczy Károly alpolgármestert, Lévy Ferenc min. tanácsost Tóth József pestmegyei és dr. Verédy Károly fővárosi tanfelügyelőket, Kun Gyula tanácsnokot, Bokor József egyet. tanárt, György Aladárt sat. A szép nem is nagy számmal volt képviselve a közgyűlésen.

A IV. egyetemes tanító gyűlés tanácskozásainak tárgyát képezték.

Augusztus 21-én: a magyar nyelv tanítása s a tanítói pragmatika, vagyis a tanítói állás biztosítása s a tanítók szolgálati viszonyainak rendezése.

Augusztus 22-én: az állami szakszerű tanfelügyelet; — a tanítók anyagi helyzete; s a népiskolai tanterv módosítása.

Augusztus 23-án: a népiskolai tankönyvek, — a tanítói közszellem fejlesztése, — a magyarországi tanítók országos bizottságának szervezete, — s az Eötvös alap ügye.

Ezen ügyek letárgyalása után az osztályok jelentései következtek, miket a közgyűlés zajos helyesléssel vett tudomásul.

Ezek után a tanító gyűlés, miután az még gr. Csáky Albin kultuszminiszternek, Baross Gábor kereskedelmi miniszternek, a főváros tanácsának és törvényhatóságának és Szatmári Györgynek a lelkes gyűjtő-

nek jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott, Szatmári György által berekesztetett.

Ugyan e napok alatt tartották még meg gyűléseiket: a kisdud nevelők országos egyesülete, — a katolikus tanítók, — s az országos magyar izraelita tanítóegyesület is.

Igy tehát, mint már fentebb jeleztük és indokoltuk, csakugyan sok volt egyszerre a jóból.

Kossuth Lajos nevenapja.

F. hó 25-én szép ünnep színhelye volt a „Polgári Kör” szép kerthelyisége. Itt ünnepelte meg a 48-as függetlenségi kör a hazafias ifjúság értelmiségével egyetemben, a nagy idők legnagyobb férfija Kossuth Lajosnak nevenapját.

A hazafias felkészítők természetesen nem hiányoztak.

Legelőször a 48-as függetlenségi kör tisztos agg elnöke emelt szót s röviden vázolván a 48. és 49-iki nagy eseményeket és azzal végezve szép beszédét, hogy a törvényhozás megfosztotta ugyan legnagyobb hazákiát magyar polgári jogától, de arra már sem ereje, sem hatalma nincs, hogy sziveinkből kitépje annak szeretetét és emléket! Tehát hosszú életet kíván a nagy hontalanak.

A hazafias beszédet szívesen nem akaró éljenzés követte. Majd a Polgári kör t. elnöke emelt poharat, kijelentvén, hogy ő előbb Deák Ferenc a „haza bölcsének” volt követője; s a fuzió óta a szabadelvű pártnak tagja s hogy elvből a meggyőződésből támogatta a kormánypártot bizonyítja az, hogy sem maga, sem semmiféle atyafia részére soha sem hivatalt, sem pedig bármiféle más jutalmat sohasem kért és soha sem kapott. S éppen azért, kormánypártisága mellett is a multban szerzett hallhatatlan érdemeiért, mindig tisztelettel viseltetett Kossuth Lajos nagy hazánkiáért. Ennek fogva, amint hajdan, mikor Csongrádon a kormánypártnak az 1400 választó közül alig volt 40 tagja nyíltan vallotta a kormánypártba tartozását, ép oly készségesen jelent meg a mai ünnepre s emeli poharát Kossuth Lajos nagy hazánkiára. stb.

A tartalomdus beszédet szintén lelkes éljenzés követte.

Ezután Lilienthal Emil az ifjúság nevében szólalt föl s Kossuthot az ifjúság azon tisztelőjét élte, aki a haza jövőjét az ifjúságba helyezi. — Később pedig általános tetszés és figyelem közt „Kossuth Lajos” című saját alkalmi költeményét szavalta el, a mit a szép számú hazafias közönség viharosan megéljenzett.

Végül Faragó Ignác emelte poharát azon férfira, kinek 1849-ben balvállán Kossuth Lajos jobbjá pihent.

Symbolikus volt e kijelentés, de csakhamar ajakán hordotta mindenki azon egyének nevét, a kire az vonatkozott. És ki volt e férfi? Ki volna más, mint a becsületben megőszült 48-as függetlenségi párt agg elnöke, a ki most is itt jelen van.

Később az ifjúság „Kossuth Lajos azt izente, „Hymnus” és „Szózatot” lelkesülten, szabatossággal énekelte, a mit a hazafias publikum komoly csendben hallgatott végig.

Később az ifjúság táncra perdült és Lakatos Sándor derék bandája huzta jóval éjfél utánig a szebbnél-szebb táncdarabokat.

Sajnálattunkra szolgál az, — bár igen szép számú közönség gyűlt egybe, mely nőttön nőtt, — de mégis sokan hiányoztak a „Nagy magyar” tisztelői közül, a minek fő oka a vendéglős volt. A meghívást magára vállalta és csak névsort kívánt. De fájdalom a most uralkodó párt távollétével tünnetett, azzal okolván hazafiattal eljárását, hogy a nagy szárról, az ünnepről semmit sem tudott! ???

Mindamellét a „Kossuth ünnep” a legjobb hangulatban, a legkedélyesebben folyt le! A hazafias ünnepségről az „Egyetértés” és több fővárosi, valamint vidéki lap is szépen emlékezett meg.

H I R E K.

— Tanító választás. A szőlők közötti iskolához mult vasárnap d. u. megtartott iskolaszéki gyűlésben Kovács Ferenc bajai lakos, okl. fiatal néptanító választott meg. — Ugyanezen iskolaszéki gyűlésben bold. Bogdy Mihály torna-tanítói állomására a pályázat kiírdetése elrendeltetett.

— Képviselő választás. Szentesen f. évi jul. 2-án ejtett meg a városi képviselők általános választása. A III. alválasztó kerületben történt választást azonban az igazoló választmány megsemmisítvén, f. hó 26-án ejtett meg az új választás, mely ismét csak a Stammer ellenes párt győelmével végződött. Megválasztottak: Babos József 120; — Kovács János tanító 110, Fábrián Tóth István 108, Mészáros István 102, és Horváth Sándor 96 szavazattal rendez. — Virágos Kis Mihály 84, és Fap Imre pedig 54 szavazattal póttagokul a városi képviselőtestületbe.

— Halálozások. Apt Kamil, miniszteri tanácsos a vallás- és közoktatástügyi miniszteriumban, ma reggel meghalt. Allásába ez év elején, Gönczy Pál államtitkár nyugalmába vonulásával lépett s a népnevelési ügyosztály vezetője lett. Rendkívül szorgalmas és munkabíró férfi volt, ki még ünnepnapokon is dolgozott. Ezenfelül igen meggyert modorral bírt. Dr. Jelenffy Zoltán főv. ismert gégeorvos, a nemzeti színházi és m. kir. opera orvosa Berlinben, hová a nemzetközi orvosi kongresszuson való részvétel végett utazott, tifuszban megbetegedvén, rövid szenvedés után meghalt. Bátyja, Jelenffy Kornél, debreceni törvénytudós elnök, a szomorú esetről értesítettvén, azonnal Berliába utazott, hogy öccsének hült tetemét hazaszállíttassa, de a hatóságok ezt nem engedték meg, miután a boldogult járványos betegségben halt meg; csupán arra adtak engedélyt, hogy az elhunytak szívét hozza haza és így legalább az fog hazai földben nyugodni. — Dr. Jelenffy Javakorbéli férfi volt és orvosi működésével a fővárosban igen jó nevet szerzett. Korai halálának híre széles körökben kelt részvétet.

— A helyi izr. hitközség közhírre tette hit-sorsosai között, hogy a k o s e r h u s esmentul reggeli 6 órától 9 óráig szereshető be a metesők jelenléte és felügyelete alatt. Megjegyezzük, hogy ezen eljárásra a husmért és egyes izr. polgártársuk közötti konfliktus szolgáltatott okot.

— Öngyilkosság. Lekezezi Mária 16 éves leány abbéli szegényéből, hogy az erkölcstelenségnek esett sajnálatos áldozatánál, petróleummal megmérgezte magát.

— Brutális kocsis. F. hó 28-án délután a temető utcában egy kis fiú a porban játszadozott és játéka legjavában egy hiató küzedett feléje. A kocsis minden figyelmetetés nélkül hajtott tovább; kis idő múlva rémsikoltásban tört ki a szegény kisaike, a kinek lábán a hiató keresztül robotott és csak kevés híja volt, hogy a kis fiú a gyors hajtásnak áldozatánál nem esett. Mindenesetre a szülői gondatlanság következménye es. De mit szól ehhez rendőrségünk! ???

— A király ajándéka. Domokos Lajos csongrádi lakos, volt közös hadseregbeli őrmester e hó elején egy görög diányt küldött ajándékba ő felségének. Királyunk ez ajándékot kegyesen fogadta, s vizonásul a napokban 15 frtot küldött kabinat irodája útján a községi előjáróságához, hogy azt Domokosnak bélyegtelen nyugtára fizesse ki.

— Bagi Mihály csőd alatt. Mint az „Egyetértés”-nek írják, az elhunyt Bagi Józsefnek, az ismeretes paraszt nábobnak fia: Mihály, ki a 300,000 frtot érd fábrián és királyi birtokokat örökölte, csődbe jutott. A szegedi törvénytudóknál 7932—890. sz. a. kérték meg a csődöt ellene. A tárgyalást már befejezték és a napokban már alkalmasint megújítják a csődöt. Bagi Mihály vagyonát körülbelül félmillió passziva terhesi.

— Löverseny. A csongrád megyei gazdasági egyesület által f. évi szeptember 28-án Szent-sen rendezendő löverseny a város tulajdonát képező alsó csordajáráson kijelölendő pályán fog megtartatni. A részletes program közlebb fog közléstetni. Részletes s bővebb felvilágosítással szívesen szolgál az egyesületi titkár. Lakása: III. t. 380. sz. (Kalpagos Szabó-fele ház.)

— A jó egészség. A belügyminiszter megbízásából dr. Osváth Albert könyvet írt a nép számára, melyben népszerű nyelven ismerteti a közegészségügyi tekinteteket. A könyv igen ügyesen van megírva, úgy, hogy bizvást elhiszszük, hogy képes közel férközni az egyszerű falusi nép érdeklődéséhez és bizalmához. Ha helyesen tudják a könyvet terjeszteni, nagy haszonná válhat a nép kezében, mert nincs az a „népszerű” nyavalya, melyet a könyv föl ne ölelné lapjain s nem ismertünk hasonló célú könyvet, mely feladatát szerencsésebben oldaná meg. Attól tartunk azonban, hogy mindenki fogja olvasni a könyvet, csak az nem, kinek szánya van:

a közép. Említi ugyan a belügyminiszeri körzvény, melylyel a könyvet kaptuk, hogy díjtalanul kiosztják a nép felvilágosítására hivatott egyének közt" de ez épen séggel nem sokat ér. Az ilyen könyvet minden egyes családfő kezébe kelle juttatni a középben díjtalanul és pedig oly pontosan, mint az adókönyvet.

— A cinkotai vasúti szerencsétlenség. A mozdony, a melyet a végzetes szerencsétlenség ért aug. 26-án délután fél öt órakor indult el Cinkotáról, hogy a Cinkota közelében levő kavicsbányából kavicsszállító kocsiakat vegyen fel. A mozdonyon volt tudvalevőleg Ambrus Sándor állomásfelvigyázó, Nagy Lajos mozdonyvezető és Lichtner István fűtő. A bizottság véleménye szerint: Nagy mozdonyvezető szabálytalan gyorsasággal vezette a mozdonyt, minek következtében Cinkota közelében, az ott lévő első híd től mintegy 30 méter távolságra, a mozdony kisiklott. A kisiklás következtében Nagy elvesztve lélekjelenetét, a gőzszabályzót a lehető legmagasabb fokig kinyitotta, miáltal a mozdony még nagyobb gyorsasággal a pályatesten végig szaladva, a hid karfájának ment, azt áttörte és a négy méter magas hidról a sáros patak medrébe zuhant, maga alá temetve Nagy mozdonyvezetőt és Ambrus állomás felvigyázót. Mind a kettő szörnyet halt, míg Lichtner fűtő csak jelentéktelen sérülést szenvedett.

— Tűz mindenfelé. Tokaji pusztulás a. Szánalmas képet nyújt szegény Tokaj. A lakosság most már fásult közönyvel nézi a még mindig füstölő romokat, mert hisz nincs már mit veszíteniök. A lángok martalékká lett a város két gyógyszer-tára s a legmesszebb és a legdrágább épületek mind. A leégett épületek legnagyobb része biztosítva volt, de csak a tetőzetük. Ki kárpótolja itt a lakosságot ama kárért, a melyet a tűz belülről okozott? A tokajiaknak minden vagyonuk bennégett, az egész lakosság tönkre ment és csakis annyijuk maradt, a mi rajtuk volt! Földönfutóvá, hajléktalan koldussá lett Tokaj törekvő polgársága! — A nyomor enyhítésére érkezett a belügyminiszeriumtól 1000 frt, Bubicz Zsigmond kassai püspöktől 200 frt, helybeli adakozók részéről (a kik be nem égtek) összegyűlt 900 frt. Tartalékossá pénz és élelmiszerrel, B. Kisfalud, Szerencs szintén pénz- és élelmiszerrel járultak az éhínség csillapítására. — A tűz — istennek hála! — már el van oltva és az egész városról megmaradt 40 ház lakója nyugodtan hajthatja le fejét, ha ugyan a hajléktalanok javvesztése is azon tudat, hogy ezer családnál több éhezik, nyugalmat enged. Most már az elad ijedtségben tul vannak s elaposan szemléltetik az elpusztult városnak képét a borzasztó az, a mit látnak! — Az irtó tűz tartama alatt a kétségbeesés közepette 3-4 száz ezerre becsülték a kárt, most azon szomorú valóságra ébredünk, hogy egy millió forint összegben a kár tülözve nincs. Nincs házuk, nincs élelmük, tüzetünk, nincs semmi, a mi a jövőre nézve legkisebb reményt és alapot nyujtana. Tokaj város önerejére hagyva, örökké romhalmaz marad! Szép múltunk sivar. képe! Hála istennek, a könyörület igen szép mérvben kezd nyilatkozni és az egyedüli reményünk és bizodalunk. — A k a b a i tűzvészről még a következőket írják: Kaba lakosai még mindig a legnagyobb izgatottságban vannak s az éjjel nem igen volt ember a városban, a ki a tudni tudott volna. Mikor a tűzoltók a külön vonaton eltávoztak, a nádudvari tűzoltóegylet a kabai tűzoltókkal órásteg alított a veszedelmesebb pontokhoz, hol minden oltás d. c.ára füstölögtek s néha fel-fellobbantak az üszkők. A leégett helyek megrázó képet nyujtának. A kormos füstölögő falak mellett kétségbeesve frkődnek kirakott holmijukon a koldussá lett lakosok, a kiknek annyi helyük sem maradt, hova fejüket lehajthassák. Egy-egy öreg ember és asszony a fáradtságtól kimerülve oda hanyatott fia, vagy leánya ölébe és sírva tekintenek a négy falra, mely csendes otthonukból megmaradt. Néha-néha, ha elszenderedtek is a szerencsétlenek, ismét felverte őket a felre vert harang, mikor egy-egy rom között lángot vetett a parázs. A tűzvész két szerencsétlen áldosata iránt nagy a részvét mindent. Ki terítették őket a kórház halottas kamrájában, hol egész nap egymásnak adták át a kilyincset a látogatók. Farkas Julianna temetése tegnap délután három órakor volt. A koporsót nagy számmal kísérték ki a temetőbe. Kékés Gyula tanító temetése tegnap délelőtt tíz órakor volt. — Bihar megyében Kismarján, mint lapunknak írják, e napokban igen nagy tűz volt s csak erős megfeszítéssel mentheték meg a helységeket. — K. Apáti községben tizenegy ház égett el összes meleképületeikkel együtt. Sok tokarmany is odaégett. A kár közel husz ezer forint — Sopronyól tudatják: Reggel fél 9 órakor a Wieden-urcában tűz ütött ki, mely 5 lakóházat pusztított el gazdasági épületeivel és a benne levő terménykészlettel. A tűz gyermekek játékból keletkezett s d. c.ára a tűzoltók erélyes működésének, a vízhiány miatt csak nehezen volt megfékezhető.

— Hol és mikor aratnak. Érdekes tudni, hogy földünkön minden időben aratnak, persze, hogy más és más vidékeken, a mint az világlik a következőkből: Januárban, mikor nálunk hó és jég borítja a földet, Ausztráliában, Uj-Seelandban, Chile egy részében, valamint az argentin közársaság egyes vidékein már pajtába viszik az életet. — Februárban Indiában és Felső Egyiptomban kezdik az aratást, mely Alsó Egyiptomban március hóban végsődik. Áprilisban Cyprus szigetén, Perzsiában, Kiszasiában, Mexikóban és Kuba szigetén aratnak; májusban következnek Algírja, Közép-Ázsia Khina, Japán, Marokko valamint Texas és Florida észak-amerikai államok. Juniusban sorra kerülnek a dunamenti államok, Görögország, Magyarország (Junius végén), Dél-Oroszország, Olaszország, Spanyolország; az északamerikai államok közül Kalifornia, Louisiana, Mississipi, Alabama, Georgia, Tennessee, Virginia, Utah, Colorado és Missouri. Juliusban Ausztriában, Németországban, Észak-Franciaországban, Svájcban, Oroszországban, Lengyelországban, Angliában és az északi amerikai államokban Augustus Belgium, Hollandia, Észak-Anglia, Kolumbia és Manitoba arató hónapja. Szeptemberben következnek Skóthton, Svédország, Norvégia és Észak-Oroszország; Amerikában ugyanakkor kezdik meg a tengeri törést. — Októberben északi Skóthországban viszik a gabnát a pajtába. Novemberben és decemberben Észak-Ausztráliában, Peruban, Dél-Afrikában és Hátsó-Indiában aratnak.

Értesítések.

Az 1890-91-ik iskolai év beáltával az érdekeltek szülők és gyámok tájékozása végett, van szerencsém a következőket figyelembe ajánlani: — m.

A csongrádi áll. segélyezett négyosztályu polgári fuiskolában az iskolai év f. évi szeptember hó 1-5-ő napján kezdetik meg, a tanulók felvétele 1-től 6-ig, a polgári iskolai hivatalos helyiségben naponként a délelőtti órákban eszközöltetik.

A felvételi, javító- és pótvizsgálatok szintén a fentebb jelzett napok délutáni óráiban foglalkoztatni.

Javítóvizsgálatokra csak oly tanuló jelentkezhetik, ki egy, vagy legtöbb két tantárgyból nyert elégtelen osztályzatot, mire, valamint jótulvizsgálatokra f. évi aug. 31-ig ez igazgatóságnál jelentkezhetnek.

A polgári iskola 1-5-ő osztályába azon tanuló vehető fel:

a) ki életének legalább 9-ik évét betöltötte,

b) kinek az elemi- (nép-) iskola negyedik osztálya számára kiszabott tantárgyakban elegendő jártassága van, s ebbeli ismereteit az evégre elrendelt felvételi-vizsgálat után igazolni képes.

A polgári iskolába belépő tanuló bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelvet is tudni annyira, hogy a törvény által az ezen iskolában elrendelt magyar nyelvi oktatásban fennakadás nélkül részt vehessen.

A polgári iskola bármely osztályába bevehető minden oly tanuló, ki koránál fogva az általa kijelölt osztályba beillik és az azon osztályban megkívántató előkészítőség után bizonyosságot tesz. — Köztanodából a polgári iskolába átlépni kívánó tanuló, a Nagym. és közokt. u. m. kir. miniszter urnak 6364/1889 sz. a. kibocsátott rendelete alapján vehető fel.

Csongrád, 1890. aug. 28.

FARKAS BÉLA,
polg. isk. igazgató.

A csongrádi áll. segélyezett alsófoku ipariskolában az 1890-91-ik iskolai év f. évi szeptember hó 1-én a beiratásokkal veszi kezdetét, mi a polgári iskolai igazgatói hivatalos helyiségben ugyanezen hó 15-ikéig eszközöltetik.

A felvételi vizsgálatok szintén a fentebb jelzett időben tartatnak meg.

Felvétnak az ipariskola 1-5-ő osztályába azon tanuló, kik az elemi (nép-) iskola

négy osztályát sikerrel elvégezték, vagy életkoruk 12-ik évét betöltötték, folyékonnyan olvasni és olvashatóan írni tudnak, ezenfölül egész számokkal a négy alapműveletet értik. — Kik ezen kívánalmaknak megfelelni nem bírnak, az előkészítő osztályba soroztatnak.

Felhivatnak tehát a t. iparos mesterek, kereskedők, szülők és gyámok, hogy iparostanulóai gyermekeket a fentebb jelzett időben mulhatlanul beírassák, nehogy mulasztás esetén az ipartörvény idevágó §§-ai értelmében bírságolás alá jussanak.

Csongrád, 1890. aug. 29.

FARKAS BÉLA,
iparisk. igazgató.

A helybeli közs. elemi népiskolákban az 1890-91-ik iskolai év a tanulók beíráásával szeptember 1-én veszi kezdetét. Felhivatnak az érdekeltek szülők, gyámok és gazdák, hogy t a n k ö t e l e s gyermekeiket szeptember 15-ig a törvényes következmények terhe mellett mulhatlanul beírassák. A beírások a központi, belvárosi, kültéri és új iskola, nemkülönben az egyes tanyai iskolák helyiségeiben naponként délelőtt 8 órától 12-ig eszközöltetnek.

Csongrádon, 1890. augusztus hó.

AZ ISKOLASZÉK.

CSARNOK.

Leleplezés.

Füzesek alatt a csattogás hallik,
Azt hinnék, hogy a rigó füttye hangzik.
Hej! biz nem az ám: fiatalok csinje!
Csattan a jó csók... csipje meg a vércse!

A dologban a tragikus csak az volt,
Hogy az apa szép leányára gondolt.
A kedves papa leányát keresi,
Kis idő múlva lányát meg is leli.

Mi történt ezután biz' azt nem tudom,
De mégis hát csak úgy el-elgondolom...
Apai csók csattan fu arcára,
S cuppanása felhangzott Mennyországba!..

D. T.

Egy kedves daltól.

— Vázlat. —

Szép este volt, nem borítá felhő az eget, ... a félhold bájosan mosolyogva: világítá meg a tájt, ... a levegő: kellemes, tölde lévén, mint amilyen égbőlboru után szokott volt lenni, ... az azurkék égen csillagok milliói ragyogtak, melyből néha egy-egy fényes csillag futott alá.

Eppen akkor is egy csillag futását néztem, midőn a csendes szellő fuvalatától kísérve, egy csengő mélabus dal tite meg füleimet.

Megállva kissé egy fa alatt, hallgattam a dal honnan s merről jöttét.

Kevés hallgatás után, csak hamar tájékozva valék s halk léptekkel kísérve, az egy urilakhoz vezetett, melynek egyik ablakából kihajolt tündéri szép alak: pici ajakáról zengett, — a távol csendes estjében. S e kedves, tündéri alaknak holló-fekete firtjei közül: a sötét éjszél még sötétebb szempár ragyogott le felém, fényesebben a cikázó, a lefutó csillagnál, mely szempár igéző szépségénél, mintegy önkénytelenül félrevonultan hallgattam, az előttem is oly kedves — trillát:

„Nincsen annyi tenger csillag az égen,
Mint abányszor eszembe vagy te nékem;
Ha te engem szintoly szívből szeretedél,
Nagyobb lenne, mélyebb volna szerelmünk a tengernél.”

E kedves dal hallatára: minden izemben összerendeztem, ... iszonyu szenvedély fogott el, ... egy mély érzet szállta meg keblemet... s egész valómban elfogultan éreztem magamat, mintha e dalt ő zengené, ... ő tölle hallanám: úgy hatott kedélyemre.

— S vajjon miért? — Kérdehetik-e?

— Ó! mert egész valóságában előttem képzeltem őt, kinek kedvese volt e dal; — előttem képzeltem azt, kinek minden szava, tette s emléke mélyen szívembe vésődött s az örökké ott marad; — előttem láttam az angyal arcot, mely éjelnap-

pal szünetem szemem előtt lebeg, kit szeretek s imádok, míg élek!...

Elmerengve a dal régmúltja felett, . . . elmélázva függött szünetem szemem egy ponton, . . . s gondolatom ott révedezett, hol a dalt először hallám. . . . Mintegy szobor álltam egy helyben, szótlan s mozdulatlanul, . . . és a kedves múltba mélyedve s tépelődtem a zajos jövő fölött.

Amíg ez elmémet töltö el, addig a kedves dal hallgatásáról egészen megfeledkeztem. Csak akkor riadtam föl, midőn egy durva éjjeli bogár ütődött sovárgó arcomhoz, hogy ismét hallhassam az előbbeni dalt.

Ah! de már ekkor nem azt zengte a kis ajak, hanem egy mást, egy fájóbb, egy meghatóbbat:

„Ah! de igen messze estem te fölled,
Mégis mindig álmodozom fölled;
Messze vagyok, de soha nem feledlek,
Vétek-e hát, hogy igazán szeretlek?!“

Itt ismét gondolatokba merültem, egy kínos, egy fájó érzett szaggatá lelkem s oda vágytam, ahol egykor édes szerelem mámorában hallgattam e nékem szóló dalt, midőn gondolatomból újra felcsúszva, vágyódásomat leküzdtem, szerelem ittassan hallám:

„Nincs a földön olyan édes érzelem,
Mint a tiltott, mégis édes szerelem,
Álom lesz-e, vagy boldogság megváltik?
De a szívem érted dobog halálig.“

Még sokáig hallgattam azokat, míg a 9 órai harangszó váltotta fel a kedves dalost.

Ekkor hazafelé indultam; de mit éreztem ekkor?

— Leírni nem tudom; nincs toll, hogy egész valójában ecsetelhessem. S így tehát csak vázoló, mit még most is érzek, mikor egy újabb, egy édebb érzelmek fogták el bennem minden izt s porcikát és sajtolt szívem, lelkem az édes érzettől; — Oh! mert az a áldott jó levélhordó: egy fekete szegélyű levélkét nyújtott át.

De ne higgyen szíves olvasóm e gyászos levélkéről oly különösét; mert hisz' megsugom egy titokban, hogy e levél: egy „szelmes levélke“ vala, egy igazán szerelmi ömlengésekkel megtöltött, drága kis levélke, melyben az Ő, az imádott szépségem — nem egészen sikertült — arcképe volt helyezve.

Mintha a kegyes Ég könyörült volna rajtam: elém varázsolta a hős imádó alakot, a forrón szerető lény képét. S ime most már nem csupán képzeletben, hanem fényképében is láthatom őt, amidőn kell, hogy előbbeni beszédem fonalát újra felvegyem.

De vajjon, hol is kezdjem beszédem tárgyát? Meg van! — Ime a „vázlat“:

— Mint fentebb mondtam hazafelé mentem! Tagadhatatlan, hogy utközben egy titkos szerelmi vágy szállta meg szívem a kedves dalosért; azám, de csak addig, míg néhány lépést haladva, utamban éppen találkoztam véle, amikor ugyanis hazafelé sietett, (mert t. i. nem a saját lakásuk ablakában zengedeztet). Felismertem őt, egy gyermekies

ártatlansággal bíró ismerősömben, aki ugyan nem kevés nyugtalanságot szerzett s annyi bánkodást okozott nekem csengő kedves dalával, mely még most is akként cseng fülleimbe, miként egykor hallám attól, kinek hőnimádó fényképe álltam van, melyet — a nem egészen sikerültsége mellett is — drága ereklyeként örökké megőriz:

— ch — a.

Apróságok.

Hallotta elnök ur?! . . .

— Cs. községben történt, hogy a tanító 35 frtnyi havi fizetésével nem volt megelégedve és az évi vizsgálaton, hol az elnök is jelen volt, a következő példát adta a tanulóknak:

Ha egy tanítónak van 35 frt havi fizetése; és ebből 10 frt rubázatra, 15 frt élelmezésre, 10 frt adóra, 5 frt a cseléd tartására szükséges: mennyi marad a tanítónak?

Tanuló: semmi sem, hanem még tanító urnak marad 5 frt deficitje!

Tanító: (az elnök felé fordulva) így fakad ki:

„Hallotta elnök ur?! . . .“

Biztatás.

Menyasszony: Mennyire boldogít az a gondolat, hogy osztozkodni fogok bánatodban, keserveidben.

Vőlegény: De édesem, nincs nekem sem bánatom, sem keserveim.

Nem baj.

Vevő: Aztán nincs hibája ennek a tehénnek?

Kupec: Lelkemre mondom, csak is az a baja, hogy néha fejéskor kirug.

Vevő: Nem tesz semmit; úgy is a feleségem szokott fejni

Öntudatosság.

Lidi: Miért hagytad el a helyedet, hiszen jó dolgod volt?
Borcsa: Azért, hogy hadd legyen más uraságuk is jó-ravaló szobalányom.

Mal oselódek.

Szakácsné: Szeretném, nagysága, ha ma isten igazában kipucolná magát.

Urú: Miért?

Szakácsné: Bemutatnám az új kedvesemet.

Iskolában.

— Mit tud Kolombusról?

— Ko . . . Ko . . . Kolombus fedezte fel a tojásokat.

Szerkesztői üzenetek.

— „A velencei oroszán“ című tárcza közleményünk közben jött akadályok miatt maradt ki jelen számunkból.

— Rácapap és társai Helyben. Önök nagyon kedves alakja a tanulóifjúságnak. 8-10-en vannak mindössze és az egyetértésnek nyoma sincs közöttük? Egyébiránt azt hiszik, hogy mi pennánk hegyére felszúrjuk Önöket? Oh nem! Csak szégyeljük magukat! . . .

Vasuti menetrend.

Érvényes 1890. június hó 1-től.

I. Csongrád-Budapest.

Csongrád ind. 9:00 2:15

Félegyháza ér. 10:29 3:36

„ ind. 12:01 4:43

Budapest ér. 2:18 8:30

II. Budapest-Csongrád.

Budapest ind. 7:45 12:30 1:40

Félegyháza ér. 11:21 4:42 4:00

„ ind. 12:15 4:55

Csongrád ér. 1:31 6:18

III. Csongrád-Szeged.

Csongrád ind. 9:00 2:15

Félegyháza ér. 10:29 3:36

„ ind. 11:27 4:01 4:47

Szeged ér. 12:57 4:59 6:37

IV. Szeged-Csongrád.

Szeged ind. 11:01 3:00

Félegyháza ér. 12:00 4:43

„ ind. 12:15 4:55

Csongrád ér. 1:31 6:18

NYILT-TÉR.

E rovatban közölttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Tisztelt szerkesztő ur!

Ma érkezvén haza Csongrádra, csak most olvashattam a „Tiszavidék“ című lap 25-ik száma újdonsági rovatában megjelent közleményt, mely Hahn János gyógyszerészettan hallgatóval foglalkozva, nevezett akkép mutatja be a publikumnak, mint aki e hó 14-én éjjel, a nagyvendéglő kerti helyiségében botrányos jelenetnek volt okozója.

Tekintettel arra, miszerint a társaságnak, hol Hahn János mulatott én is tagja voltam s tekintettel arra, hogy nevezett ur nekem jó barátom, s akkor éppen háznak vendége is volt, engedje meg t. szerkesztő ur, hogy becses lapjában a fentemlített cikkirójának tendenciosusan rossz akaratból származó közleményét saját tapasztalataim alapján, a maga értékére lezállítsam.

Tény az, hogy Hahn János ur a jelzett éjjel velem és társaimmal együtt a nagyvendéglő kerti helyiségében fesztelen jó kedvvel mulatott, azonban mulatásával éppenséggel nem ment túl azon a határon, a melyet a tisztesség követelményei előszabnak, s másokat, különösen pedig, mint az említett cikk írja, egy női társaságot, magaviseletével éppenséggel meg nem botránykoztatott, annál kevésbbé, mert a nők a mulatozás folyama alatt igen hosszú ideig maradtak ott, ami bizonyára meg nem történik akkor, ha azok Hahn ur eljárása által bármi tekintetben feszélyezve érzik magukat; erre vezethető vissza az is, hogy Hahn ur rendreutastását, vagy figyelmeztetését sem barátaitól, sem másoktól nem kapott, minek egyszerű oka nem lehet más, mint az, hogy annak szüksége fenn nem forgott.

Hogy Turesányi Lajos rendőrbiztossal, Hahn urnak üzesszólalkozása volt, annak sem ez utóbbi volt az okozója, hanem — s ez a jelen voltak egyhangú véleménye — maga a rendőrbiztos, kinek — szeliden szólva — tapintatlan fellépése teljesen alkalmas volt arra, hogy azt egy intelligens ember méltó önértékeléssel utasítsa vissza.

Ami a kérdéses cikkirójának a Hahn János ur által elkövetett hat heti államfogházra vonatkozó gúnyos célzását illeti, arra is kénytelen vagyok e helyen egy pár megjegyzést tenni. En ugyanis azt hiszem, hogy hiába igyekszik cikkiró e körülmenyt Hahn ur erkölcsi értékének hátrányára magyarázni, a józan közönség teljes tudatával bír annak, hogy az államfogház elszendvedése nem út a polgárra becstelentő bélyegzet. Azért, hogy Hahn ur önbemérése szerint hat heti államfogházát elszendvedett, becstelent, tisztesség s jóvánság dolgában ő különb ember lehet, mint cikkiró, ki csak őrlíphet, ha az államfogházba neki valamikor helyet adnak.

Távollevő Hahn János urnak, kit büszkén nevezek barátomnak, s kit azon cikkben orozva megtámadva látok — igazolására ezeket tartottam szükségesnek elmondani: egyebekben az úgy további részét magam is a bíróságra s nevezett barátomra bízom.

Csongrád, 1890. augusztus 24.

ESZES IMRE,

gyógyszerészettan hallgató.

A „CSONGRÁD“ KÖNYVNYOMDÁJA

CSONGRÁDON.

Elvállal minden, a

könyvnyomdászat körébe vágó munkákat,

ugymint:

diszes számlák, jegyzékek és tudósító levelek, eljegyzési és esketési kártyák, izléses meghívók és tánczrendek, étlapok, városi és községi hivatalos nyomtatványok;

ÁRJEGYZÉKEK, CIM-, ASZTALI ÉS NÉVJEGYEK, GYÁSZLAPOK

táblás kimutatások, takarékpénztári mérlegek, időszaki és folyóiratok, hirdapok, művek, diszes kivitelű szalag-aranyozások,

Ipar és kereskedelmi körlevelek, ügyvédi és irodai nyomtatványok, levélpapírok és borítékok cégnomással,

FALRAGASZOK stb. stb. minden szín és nagyságban gyors, pontos, izléses és jutányos áron.

Ugyaritt a

CSONGRÁD

című társadalmi heti közlöny részére előfizetések elfogadtak, hirdetések felvételnek.

Nyomatott a „Csongrád“ könyvnyomdájában.